

VOORLOPERS VAN DE PEDOLOGIE

Als we het begrip pedologie reserveren voor systematisch observeren en beschrijven van het kind, rekening houdend met het unieke van ieder kind persoonlijk, dan is het een misvatting haar geschiedenis te laten beginnen met Chrisman. Voor die tijd zijn er ook al individuele pedagogen geweest die het belang van observatie benadrukten. Een van deze voorlopers was de Duitse pedagoog Schönfeldt. Al in 1765 riep deze pedagoog zijn collega's op om zich in het onderzoek van kinderen meer door observaties te laten leiden. Ook Duitse pedagogische tijdschriften bevatten al in de achttiende eeuw artikelen met systematische waarnemingen en observaties met betrekking tot de ontwikkeling van het kind. Een voorbeeld hiervan is *Pädagogische Unterhandlungen* (1770-1780), onder redactie van bekende pedagogen uit de school van de filantropijnen: J. H. Campe (1746-1818) en J. B. Basedow (1723-1790). Er verscheen in die tijd zelfs een heuse kinderstudie van de kinderpsycholoog *avant la lettre* Dietrich J. Tiedemann (1748-1803). Hij werkte op de Marburgse Hochschule en beschreef in zijn *Beobachtungen über die Entwicklung der Seelenfähigkeiten bei Kindern* (1787) de mentale ontwikkeling van zijn zoon. Dit boek is ook in het Frans en Engels verschenen.⁶

Na Tiedemanns onderzoek, dat tegenwoordig onder de noemer 'cognitieve psychologie' zou vallen, was het zes decennia lang stil. In 1847 verscheen het *Buch der Kindheit*, waarin B. Goltz (1801-1870) op literaire wijze feiten en waarnemingen over zijn eigen kindertijd heeft opgetekend. In 1856 kwam Berthold Sigismunds *Kind und Welt* op de markt. Met zijn boek trachtte Sigismund moeders aan te zetten een dagboek over hun kinderen bij te houden. Met deze in de alledaagse praktijk verzamelde data wilde hij een overzichtsstudie van het kind schrijven. Sigismunds plan mislukte. Meer succesvol was Wilhelm Preyer (1841-1897) die in 1882 met zijn studie *Die Seele des Kindes. Beobachtungen über die geistige Entwicklung des Menschen in den ersten Lebensjahren* kwam. Dit boek is sindsdien vele malen herdrukt en geldt als een belangrijke mijlpaal in het wetenschappelijke onderzoek van het kind.⁷ Preyer onderzocht systematisch zaken als spraakontwikkeling, taalverwerving, waarneming, psychomotoriek en de motoriek in de baby-, peuter- en kleutertijd.⁸ Tezelfdertijd verrichtte J. A. Sikorski, hoogleraar te Kiev, onderzoek naar vermoeidheidsverschijnselen bij